



«Ευρωπαϊκή Πολιτική  
για την Κλιματική  
Αλλαγή»

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΓΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ  
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ



29-30 Απριλίου &  
6-7 Μαΐου 2020

ΑΘΗΝΑ, 2020



## Πρόγραμμα

Ώρες	Τετάρτη, 29/4/2020	Ώρες	Πέμπτη, 30/4/2020
16.00-18.30	Διαμόρφωση και εξέλιξη της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής: Θεσμικό Πλαίσιο	16.00-18.30	Ευρωπαϊκή Κλιματική Διπλωματία

Ώρες	Τετάρτη, 6/5/2020	Ώρες	Πέμπτη, 7/5/2020
16.00-18.30	Η πολιτική της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή: Κανονιστικό πλαίσιο	16.00-18.30	Η πολιτική της ΕΕ για την κλιματική αλλαγή: Επιδόσεις, Αποτελεσματικότητα, Προκλήσεις για το Μέλλον

Εξ αιτίας της επικρατούσας κατάστασης, τα σεμινάρια θα διεξαχθούν *διαδίκτυα*. Το μέσο διεξαγωγής είναι η πλατφόρμα *zoom*. Παρακάτω μπορείτε να βρείτε τους συνδέσμους για κάθε μία από τις διαλέξεις, καθώς και οδηγίες σύνδεσης.

29/4/2020:

<https://zoom.us/j/97785844870?pwd=ejhZKzhHOUsxZ2NLVHJGVmV4VnpuQT09>

30/4/2020:

<https://zoom.us/j/99082868604?pwd=ZWJGNc84a3NLZTFoL2ZFUm9XZ0h6Zz09>

6/5/2020:

<https://zoom.us/j/91352266170?pwd=ZVBVYcVRpelJlb2kwRXI5dC9HUVhaQT09>

7/5/2020:

<https://zoom.us/j/97058043616?pwd=ZUFVPV2ZodjVPQkwwa0FWWT2FRdFA5dz09>

Οδηγίες σύνδεσης στο zoom μπορείτε να βρείτε [εδώ](#).



## Διοργανωτές

### Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής

Το Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής είναι ένα ανεξάρτητο, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ερευνητικό και εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ιδρύθηκε το 2002 και υπάγεται στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΠΕΔΔ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Βασική αποστολή του είναι να καλύπτει τις διδακτικές και ερευνητικές ανάγκες του Τμήματος ΠΕΔΔ σε θέματα που αφορούν την ευρωπαϊκή ενοποίηση και πολιτική, να αναπτύσσει προγράμματα διδασκαλίας πάνω σε αυτά τα θέματα, να συνεργάζεται και να ανταλλάσσει επιστημονικές γνώσεις με άλλα ακαδημαϊκά ή ερευνητικά ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, να οργανώνει σεμινάρια, συνέδρια, διαλέξεις και να πραγματοποιεί δημοσιεύσεις και εκδόσεις. Για τους σκοπούς αυτούς το Εργαστήριο:

- Διεξάγει έρευνες σε θέματα που αφορούν την ευρωπαϊκή ενοποίηση πολιτική και διακυβέρνηση, με έμφαση στο θεσμικό και πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις εξωτερικές σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την προστασία του περιβάλλοντος, τις πολιτικές για την κλιματική αλλαγή και την κλιματική διπλωματία.
- Παρέχει πληροφόρηση και αναλύσεις για τα παραπάνω ζητήματα και στοχεύει στη γεφύρωση της απόστασης μεταξύ επιστήμης και χάραξης πολιτικών.
- Οργανώνει θερινό σχολείο πάνω σε επίκαιρα θέματα που αφορούν την ευρωπαϊκή ενοποίηση και πολιτική.
- Οργανώνει ασκήσεις προσομοίωσης οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξοικείωση των φοιτητών με τον τρόπο λειτουργίας των οργάνων.
- Οργανώνει ειδικά διαμορφωμένα σεμινάρια και διαλέξεις που απευθύνονται σε συγκεκριμένο ή στο ευρύ κοινό, συμβάλλοντας στις διαδικασίες δια βίου εκπαίδευσης.
- Συνεργάζεται με ερευνητικά εργαστήρια και δίκτυα της ημεδαπής και της αλλοδαπής.

Το Εργαστήριο, από τον Μάρτιο του 2019 φιλοξενεί την [Έδρα UNESCO για την Κλιματική Διπλωματία](#), ενώ από την 1<sup>η</sup> Σεπτεμβρίου 2019 υλοποιεί το [Jean Monnet Module 'European Climate Diplomacy'](#) (2019-2022), πρόγραμμα με την υποστήριξη



του Προγράμματος Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα σεμινάρια για καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ζητήματα ευρωπαϊκής κλιματικής πολιτικής αποτελούν μια από τις κύριες δραστηριότητες του τελευταίου και, επιπλέον, διενεργούνται και υπό την αιγίδα της Έδρας UNESCO για την Κλιματική Διπλωματία.

## Οργανωτική Ομάδα

### Επιστημονικά υπεύθυνη – Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εμμανουέλα Δούση

Η Δρ Εμμανουέλα Δούση είναι Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Διεθνών Θεσμών στο Τμήμα ΠΕΔΔ. Επίσης, είναι Διευθύντρια του Εργαστηρίου Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Επιστημονικά Υπεύθυνη του Προγράμματος Jean Monnet Module ‘European Climate Diplomacy’ και κάτοχος της Έδρας UNESCO για την Κλιματική Διπλωματία. Ακόμη, είναι Διευθύντρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης και του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος. Διδάσκει μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και επιβλέπει διδακτορικές έρευνες, κυρίως, σε θέματα πολιτικών για την κλιματική αλλαγή, διεθνούς και ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού δικαίου και πολιτικής, καθώς και διεθνούς οργάνωσης. Δημοσιεύει στα Ελληνικά, τα Αγγλικά και τα Γαλλικά για ζητήματα κλιματικής αλλαγής, θαλάσσιας διακυβέρνησης και διεθνών οργανισμών, και συμμετέχει συχνά σε διεθνή συνέδρια. Έχει υπάρξει κύριο μέλος ή επιστημονικά υπεύθυνη σε σειρά ερευνητικών προγραμμάτων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Τέλος, είναι μέλος της Επιτροπής για το Ρόλο του Διεθνούς Δικαίου στη Βιώσιμη Διαχείριση των Φυσικών Πόρων της Εταιρίας Διεθνούς Δικαίου, Ειδική Σύμβουλος του ΕΛΙΑΜΕΠ και μέλος της Εθνικής Επιτροπής της Ελλάδας για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

### Διδάσκουσα – Δρ Λυδία Αβράμη

Η Δρ Λυδία Αβράμη είναι επιστημονικός συνεργάτης του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) και του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), καθώς και ερευνήτρια στο Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής του ΕΚΠΑ από το 2015. Από το 2018 μέχρι σήμερα διδάσκει, σε συνεργασία με την Αναπλ. Καθηγήτρια Εμ. Δούση, το μάθημα



«Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση» στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών (ΕΚΠΑ). Το 2019 ολοκλήρωσε τη μεταδιδακτορική της έρευνα με θέμα «Κοινωνικές διαστάσεις της πολιτικής για την κλιματική αλλαγή στην Ευρώπη της κρίσης» με υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΠΑ) (2017-2019).

Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες και Δημόσια Διοίκηση (BSc) και Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές (MSc) στο ΕΚΠΑ. Έλαβε με άριστα το διδακτορικό της δίπλωμα στην ευρωπαϊκή πολιτική για την κλιματική αλλαγή από το ΕΚΠΑ με υποτροφία από το Ίδρυμα Λεβέντη (2011-2014). Έχει υπάρξει επισκέπτης ερευνήτρια στο Potsdam Institute for Climate Impact Research (PIK) στη Γερμανία (2014) με βραχυπρόθεσμη ερευνητική υποτροφία από το ΙΚΥ. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στις πολιτικές για την ενέργεια και την κλιματική αλλαγή, τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανισότητες, την αποτελεσματικότητα των περιβαλλοντικών πολιτικών και τον ρόλο των ομάδων συμφερόντων.

#### Συντονιστής προγράμματος – Γιώργος Δικαίος

Ο Γιώργος Δικαίος είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ και SYLFF Fellow στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΕΚΠΑ). Η διδακτορική του διατριβή, η οποία τελεί υπό την αιγίδα της Έδρας UNESCO για την κλιματική διπλωματία, επικεντρώνεται στη σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άλλους διεθνείς οργανισμούς, μέσα από το πρίσμα της ευρωπαϊκής κλιματικής διπλωματίας. Είναι, επίσης, Ερευνητής στο Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, όπου είναι Συντονιστής Έργου του Jean Monnet Module ‘European Climate Diplomacy’. Έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Δημόσια Διοίκηση (BSc ΕΚΠΑ) με ειδίκευση στη Διεθνή και Ευρωπαϊκή Οργάνωση (MA ΕΚΠΑ, MSc Leiden University). Συμμετέχει σε ερευνητικά προγράμματα σχετικά με την εξωτερική περιβαλλοντική και κλιματική δράση της ΕΕ και έχει εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα για αρκετά χρόνια. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιστρέφονται γύρω από την ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς θεσμούς, την (κλιματική) διπλωματία και την έννοια της κρατικής κυριαρχίας. Δημοσιεύει σε διάφορα επιστημονικά περιοδικά στην Ελλάδα και συμμετέχει συχνά σε διεθνή συνέδρια.



## Σύντομη περιγραφή των σεμιναρίων

Το ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής αυξήθηκε μετά την έγκριση της Συμφωνίας των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή τον Δεκέμβριο του 2015;

Αντικείμενο του σεμιναρίου είναι η εποπτική και κριτική παρουσίαση του ευρωπαϊκού πλαισίου για την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, καθώς και των σύγχρονων προκλήσεων που αντιμετωπίζει.

Τα ερωτήματα στα οποία θα επιχειρήσουν να απαντήσουν τα σεμινάρια είναι τα εξής:

- ✓ Κατά πόσον η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις περιβαλλοντικές προκλήσεις;
- ✓ Πότε και γιατί η Ευρωπαϊκή Ένωση απέκτησε αρμοδιότητα στον τομέα της περιβαλλοντικής πολιτικής;
- ✓ Σε ποιο βαθμό διαδραμάτισε ηγετικό ρόλο στη διαμόρφωση της διεθνούς πολιτικής για την κλιματική αλλαγή;
- ✓ Κατά πόσον η ευρωπαϊκή πολιτική για την κλιματική αλλαγή είναι αποτελεσματική;
- ✓ Ποιες είναι οι μελλοντικές προκλήσεις;

Οι τέσσερις διαλέξεις συνολικής διάρκειας 10 ωρών θα καλύψουν τις εξής θεματικές ενότητες: ο ορισμός της κλιματικής αλλαγής· οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής· το κόστος της αδράνειας· η διαμόρφωση και εξέλιξη της ευρωπαϊκής πολιτικής για το περιβάλλον· το θεσμικό πλαίσιο περιβαλλοντικής προστασίας· η ευρωπαϊκή κλιματική διπλωματία· το κανονιστικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής για την κλιματική αλλαγή, οι στόχοι, οι επιδόσεις, η αποτελεσματικότητα, οι αδυναμίες εφαρμογής· οι κοινωνικές και οι περιβαλλοντικές ανισότητες· η περιβαλλοντική φορολογία· η ενεργειακή φτώχεια.

Στο τέλος κάθε διάλεξης θα ακολουθεί συζήτηση με τους συμμετέχοντες.



## Ενδεικτική Βιβλιογραφία

### Ελληνόγλωσση

- Αβράμη, Λ. (2019) «Κοινωνικές διαστάσεις της πολιτικής για την κλιματική αλλαγή στην Ελλάδα της κρίσης: Περιβαλλοντική Φορολογία και Ενεργειακή Φτώχεια», *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 45, 114-150. [Ελεύθερη πρόσβαση](#)
- Αβράμη, Λ. (2019) «Κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές ανισότητες μεταξύ των περιφερειών των ευρωπαϊκών κρατών την περίοδο της οικονομικής κρίσης: Μια εμπειρική συγκριτική ανάλυση», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 152, 3-44. [Ελεύθερη πρόσβαση](#)
- Αβράμη, Λ. (2018) «Ευρωπαϊκή Περιβαλλοντική Πολιτική και η Ελληνική Πραγματικότητα», στο Μαραβέγιας Ν. και Σακελλαρόπουλος Θ. (επιμ.) *Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση: Η ιστορία μιας πολυκύμαντης σχέσης 1962-2018*, Αθήνα: Διόνικος, Αθήνα, 245-279.
- Αβράμη Λ. (2017) «Μαθαίνοντας από το Κιότο: Μια αποτίμηση της αποτελεσματικότητας της διεθνούς και ευρωπαϊκής συνεργασίας», *Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική*, 39, Ιανουάριος-Φεβρουάριος.
- Δούση Ε. (2017), *Κλιματική Αλλαγή*, Παπαδόπουλος, Αθήνα.
- Δούση Ε. (2016), «Η Προστασία του Περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση», στο Μαραβέγιας Ν. (επιμ.) *Ευρωπαϊκή Ένωση. Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*, Κριτική, Αθήνα, 385-402.
- Δούση Ε. (2014), *Η περιβαλλοντική διακυβέρνηση σε κρίση*, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012) *Η πρόοδος που έχει σημειωθεί όσον αφορά την ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική της ΕΕ*, COM(2012) 491 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0491&from=EL>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015) *Ενδιάμεση Επανεξέταση της Στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα έως το 2020*, COM(2015) 478 final, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:11020403\\_1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:11020403_1)



Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017) *Η Επισκόπηση της Περιβαλλοντικής Εφαρμογής της ΕΕ: Κοινές προκλήσεις και πώς να συνδυαστούν οι προσπάθειες με σκοπό να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα*, COM(2017) 63 final. [https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:602f44b6-ec53-11e6-ad7c-01aa75ed71a1.0004.02/DOC\\_1&format=PDF](https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:602f44b6-ec53-11e6-ad7c-01aa75ed71a1.0004.02/DOC_1&format=PDF)

Συμβούλιο της ΕΕ (2013) «Απόφαση 1386/2013/ΕΕ σχετικά με το γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020: Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας», *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* L 354/171, 30/11/2013.

#### Ξενόγλωσση

Avrami, L. & Sprinz, D. (2018) “Measuring and explaining the EU's Effect on National Climate Performance”, *Environmental Politics*, DOI: 10.1080/09644016.2018.1494945.

Chakravarty Sh. and Ramana M. V. (2012) “The Hiding Behind the Poor debate. A synthetic overview”, in Dubash N. K. (ed.) *A Handbook on Climate Change and India: Development, Governance, and Climate Change.*, Routledge, Earthscan.

Chancel L. and Piketty Th. (2015) “Carbon and inequality: from Kyoto to Paris”, Iddri & Paris School of Economics.

EEA (2019) *Air quality in Europe 2019*, EEA Report No 10/2019, <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>

EEA (2019) *Trends and projections in Europe 2019: Tracking progress towards Europe's climate and energy targets*, EEA Report No 15/2019, <https://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-1>

Pauwelyn J., Andonova L. (2015), “A “legally binding treaty” or not? The Wrong Question for Paris Climate Summit”, EJIL: Talk!, <http://www.ejiltalk.org/a-legally-binding-treaty-or-not-the-wrong-question-for-paris-climate-summit/#more-13885>





Pearce D. (2003) “Conceptual Framework for Analysing the Distributive Impacts of Environmental Policies”, Paper presented at “Workshop on The Distribution of Benefits and Costs of Environmental Policies: Analysis, Evidence and Policy Issues” organised by the National Policies Division, OECD Environment Directorate, March 4th-5th, 2003.

Pye S. T., Skinner I., Meyer-Ohlendorf N., Leipprand A., Lucas K. and Salmons R. (2008) “Addressing the social dimensions of environmental policy - A study on the linkages between environmental and social sustainability in Europe”, European Commission, Directorate-General "Employment, Social Affairs and Equal Opportunities" Unit E1 - Social and Demographic Analysis.

Χρήσιμες ιστοσελίδες:

«Κλιματική αλλαγή: η δράση της ΕΕ»

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/>

«Μία Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία»

[https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_el](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_el)

«Συμφωνία των Παρισίων για την κλιματική αλλαγή»

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/climate-change/paris-agreement/>

«Καταπολέμηση της Κλιματικής Αλλαγής»

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/72/combating-climate-change>

«Κλιματική Αλλαγή»

<https://www.eea.europa.eu/el/themes/climate>

«Έκθεση του ΟΗΕ καλεί για επείγουσα δράση κατά της κλιματικής αλλαγής»

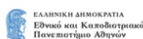
<https://www.wwf.gr/news/2165-ekthesi-tou-oie-kalei-gia-epeigousa-drasi-kata-tis-klimatiki-allagis>



Η συμμετοχή στα σεμινάρια είναι δωρεάν.

Οι συμμετέχοντες θα λάβουν πιστοποιητικό παρακολούθησης με την επιτυχή παρακολούθηση του συνόλου των σεμιναρίων. Θα σταλούν ηλεκτρονικά.

Υπάρχει πιθανότητα λήψης φωτογραφιών κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου. Παρακαλούμε να μας ενημερώσετε σε περίπτωση που δεν επιθυμείτε να εμφανίζεστε σε αυτές.



Site: [eeep.pspa.uoa.gr](http://eeep.pspa.uoa.gr)

Email: [info-eeep@pspa.uoa.gr](mailto:info-eeep@pspa.uoa.gr)

Για το πρόσφατο ενημερωτικό δελτίο του Εργαστηρίου, [εδώ](#).

Για εγγραφή στο *mailing list* του Εργαστηρίου, [εδώ](#).

Αιόλου 42-44, Αθήνα, 10560

τηλ.: 2103689535

